

Program usuwania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest z terenu Gminy Morawica

na lata 2006 - 2032

Spis treści:

I. Wprowadzenie.

1.1. Dlaczego azbest jest szkodliwy?

1.2. Przepisy prawne dotyczące azbestu.

II. Cele programu.

III. Lokalizacja programu.

IV. Uczestnicy programu.

V. Informacje o ilości azbestu na terenie gminy.

VI. Metody realizacji programu.

VII. Finansowe aspekty realizacji programu.

VIII. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji programu.

IX. Realizatorzy programu.

X. Podsumowanie.

Załączniki:

Nr 1 – Wykaz aktów prawnych

Nr 2 – Wykaz przedsiębiorców

Nr 3 – Protokół odbioru azbestu

Nr 4 - Wniosek

I. Wprowadzenie

Na świecie znanych jest ponad 5 tys. wyrobów, do produkcji których używano azbestu. Są to głównie wyroby stosowane w budownictwie jako pokrycia dachowe, osłony elewacyjne ścian, przewody kominowe, rury wodociągowe i kanalizacyjne oraz elementy izolacyjne. Azbest wykorzystywany był również między innymi przy produkcji sprzętu gospodarstwa domowego, np. kuchenek, piecyków elektrycznych i gazowych, opiekaczy, suszarek do włosów oraz siatek azbestowych. Surowca tego używano także do produkcji farb, pokostów, klejów, smarów, płytek i wykładzin podłogowych oraz koców gaśniczych.

W Polsce nie występują złoża azbestu nadające się do górniczej eksploatacji. Azbest stosowany dawniej do produkcji w naszym kraju importowano głównie z byłego ZSRR i Kanady. W latach 70 ubiegłego wieku sprowadzano do kraju ok. 100 tys. ton azbestu rocznie, który wykorzystywano przede wszystkim (ok. 85 %) do wyrobu materiałów budowlanych, pokryć dachowych oraz elewacji budynków. Szacuje się, że na dachach i fasadach budynków oraz w obiektach przemysłowych zamontowanych jest blisko 1.350 mln. m² płyt azbestowych, z czego blisko 90 % stanowią dachowe płyty faliste, zwane popularnie eternitem. W 1980 r. z płyt azbestowo-cementowych wykonanych było ok. 45 % pokryć dachowych i fasadowych. Po 15 latach udział tych płyt w nowobudowanych pokryciach dachowych, zmniejszył się o 30%. Znaczącą pozycję w bilansie wyrobów azbestowych stanowią znajdujące się w ziemi i budynkach rury azbestowo-cementowe. Szacuje się, że jest ich ok. 600 tys. ton. Znaczna ilość wyrobów azbestowych stosowana jest w hutnictwie i przemyśle ceramicznym. Jest to ok. 60 tys. ton. Masę będących w użyciu wyrobów małowymiarowych, takich jak uszczelki, kształtki, okładziny hamulcowe czy wyroby włókiennicze, ocenia się na 100 tys. ton.

Okazuje się jednak, że azbest jest szkodliwy dla zdrowia i ze względu na zagrożenie jakie stwarza musi być usunięty z wszystkich obiektów w kraju do końca 2032 roku. Zapis ten zawarty jest w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r. Stąd też wynika konieczność opracowania programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Morawica. Zadanie to ujęte zostało także w Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Morawica.

W programie opisano ogólne mechanizmy oraz zasady pomocy, której Gmina zamierza udzielić osobom decydującym się na usunięcie elementów zawierających azbest z budynków

lub budowli. Pomoc ta ma na celu zachęcić do podejmowania tego rodzaju działań oraz zmniejszyć ryzyko związane z nieprawidłowym ich wykonaniem.

1.1. Dlaczego azbest jest szkodliwy?

Azbest to nazwa minerału włóknistego występującego w przyrodzie, który wykazuje znaczną wytrzymałość na rozciąganie, źle przewodzi ciepło, ma właściwości dźwiękochłonne i jest względnie odporny na działanie czynników chemicznych.

Te właściwości azbestu sprawiły, że stał się on materiałem bardzo rozpowszechnionym w naszym otoczeniu, znajdując zastosowanie przy wytwarzaniu całej gamy wyrobów przemysłowych, jak i produktów używanych w życiu codziennym.

Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie pojawia się wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej, jak również wskutek naruszania struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych.

Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. W związku z tym, azbest znajduje się w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażania dróg oddechowych na wdychanie jego włókien.

1.2. Przepisy prawne dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest i obowiązki z nich wynikające .

Od 1997 r. w na terenie Polski obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. Zakaz taki wprowadzono ustawą z 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 1997. Nr 101, poz.628). W następnych latach wprowadzono szereg kolejnych aktów prawnych (ustaw i rozporządzeń) regulujących kwestie związane z postępowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Szczegółowy ich wykaz zawiera załącznik nr 2 do niniejszego

opracowania. Uzupełnieniem aktów prawnych w przedstawionym zakresie jest „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r. oraz lokalne programy usuwania azbestu realizowane przez gminy, powiaty i województwa.

Polskie prawodawstwo określa także wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Obowiązki te przedstawiono poniżej.

Obowiązki gminy:

- opracowanie, przyjęcie i aktualizacja planu gospodarki odpadami (z uwzględnieniem problematyki usuwania azbestu i wyrobów zawierającymi azbest),
- gromadzenie informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właścicieli i zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
- przedkładanie marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu,
- zatwierdzanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi (w tym odpadami zawierającymi azbest),

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub wójtowi gminy (dot. osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) oraz aktualizacja informacji o :
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone,

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
 - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.
 - zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego

azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Warunkiem koniecznym bezpiecznego dla ludzi i środowiska użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest jest rzetelnie sporządzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i ocena ich stanu, określająca, w zależności od rodzaju, stanu i sposobu zastosowania azbestu, stopień pilności wymiany wyrobów zawierających azbest.

W rozporządzeniach Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, założono wykonanie inwentaryzacji oraz dokonanie oceny stanu wyrobów zawierających azbest na 2004 r. Od tego też roku właściciele i zarządcy obiektów zobligowani są do przekazywania marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania oraz informacji o wyrobach, których wykorzystanie zakończono.

Przepisy w sposób bezpośredni nie precyzują, kto może być wykonawcą prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Biorąc pod uwagę obowiązki, jakie postawiono przed wykonawcą, tego typu prace powinna wykonywać wyspecjalizowana jednostka posiadająca stosowne zezwolenia oraz wyposażenie techniczne i socjalne zapewniające prowadzenie prac oraz odpowiednie zabezpieczenie pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.

W przypadkach nieprzestrzegania nałożonych na jednostki organizacyjne i osoby fizyczne obowiązków w zakresie bezpiecznego wykorzystania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz obowiązków sprawozdawczości w tym zakresie mają zastosowanie zapisy tytułu VI ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Przewidują one w takich przypadkach odpowiedzialność karną tj. kary aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny orzekane na podstawie przepisów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz odpowiedzialność administracyjną poprzez wstrzymanie prowadzonej przez podmiot korzystający ze środowiska lub osobę fizyczną działalności powodującej pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrażającej życiu lub zdrowiu ludzi.

Ponadto do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko, w tym również powstałe w wyniku postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.

II. Cele programu

Głównym celem programu usuwania i unieszkodliwiania azbestu na terenie gminy Morawica jest doprowadzenie do stopniowej eliminacji wyrobów zawierających azbest z terenu gminy oraz ich bezpieczne składowanie i prawidłowe unieszkodliwienie.

Celami szczegółowymi są:

1. Inwentaryzacja obiektów zawierających azbest.
2. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu dla zdrowia człowieka.
3. Zapoznanie mieszkańców z procedurami usuwania, zabezpieczania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych.
4. Propagowanie właściwych metod i sposobów bezpiecznego dla środowiska i zdrowia człowieka usuwania azbestu.
5. Zapoznanie i pomoc mieszkańcom gminy w pozyskiwaniu środków finansowych na zadania związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest.

III. Lokalizacja programu.

Gmina Morawica położona jest w centralnej części województwa świętokrzyskiego. Swoim obszarem obejmuje północną część Niecki Nidziańskiej. Gmina zajmuje powierzchnię 140,45 km², z czego 40 km² stanowią lasy i grunty leśne. Sąsiaduje z parkami krajobrazowymi na Ponidziu i w Górach Świętokrzyskich. Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrody „Radomice” z kompleksem lasów cisowych oraz podziemne źródła wód mineralnych.

Teren gminy Morawica ma rzeźbę niskofalistą, pagórkowatą, co urozmaica rodzimy krajobraz i zdecydowanie wpływa na jej piękno.

Gmina graniczy bezpośrednio z miastem Kielce oraz gminami: Daleszyce, Pierzchnica, Chmielnik, Kije, Sobków, Sitkówka-Nowiny i Chęciny. Gmina Morawica to 24 sołectwa: Bieleckie Młyny, Bilcza, Brudzów, Brzeziny, Chałupki, Chmielowice, Dębska Wola, Drochów Dolny, Drochów Górny, Dyminy-Granice, Kawczyn, Kuby Młyny, Lisów, Łabędziów, Morawica, Nida, Obice, Piaseczna Górka, Podwale, Radomice I, Radomice II,

Wola Morawicka, Zaborze, Zbrza. Gmina Morawica na koniec 2005 roku liczyła 13 118 mieszkańców. W porównaniu z rokiem 1990 liczba ludności wzrosła o niemal 30%.

W gminie funkcjonuje przedszkole, 6 szkół podstawowych (Bilcza, Brzeziny, Morawica, Wola Morawicka, Dębska Wola i Obice), w tym 4 w ramach zespołu szkół. Działają także 4 tzw. „małe szkoły”, które prowadzone są przez stowarzyszenia (Nida, Radomice, Lisów i Chmielowice). W ramach zespołów szkół w gminie funkcjonują także 4 gimnazja (Bilcza, Brzeziny, Obice i Morawica), liceum profilowane, Policealne Studium Medyczne w Morawicy. W placówkach tych kształci się ponad 2000 uczniów.

Ponadto na terenie gminy działa 13 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (Bilcza, Brzeziny, Morawica, Wola Morawicka, Drochów Dolny, Radomice, Brudzów, Zbrza, Dębska Wola, Obice, Nida, Lisów, Chałupki), w tym 10 Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych.

IV. Uczestnicy programu.

Program usuwania azbestu skierowany jest do wszystkich właścicieli nieruchomości zlokalizowanych na terenie gminy Morawica, ze szczególnym naciskiem na te nieruchomości, które pokryte są wyrobami zawierającymi azbest, tj. popularnym eternitem. Tej grupie najbardziej powinno zależeć na jak najszybszym usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów azbestowych ze swojego otoczenia. Przewiduje się, że zainteresowanie programem będzie wzrastać stopniowo z roku na rok, w miarę prowadzenia edukacji w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją azbestu.

Założono, że w programie uczestniczyć będą zarówno te osoby, które program realizują, jak również te, które uczestniczą w programie. Realizatorami programu będą:

- Referat Kultury, Sportu, Promocji i Ochrony Środowiska Urzędu Gminy w Morawicy,
- radni i sołtysi.

Przewidywani uczestnicy programu:

- właściciele nieruchomości,
- przedsiębiorcy,
- jednostki ochotniczych straży pożarnych.

Na terenie gminy zlokalizowano 1812 budynków mieszkalnych i gospodarczych pokrytych eternitem. Przewiduje się, że w pierwszym roku prowadzenia programu udział weźmie około 50 właścicieli nieruchomości. W latach kolejnych realizacji programu liczba ta będzie stopniowo wzrastać. Zależać to będzie od możliwości finansowych mieszkańców w kontekście zastąpienia wymienianego pokrycia dachowego.

V. Informacje o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Morawica.

Na podstawie informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania, złożonych za pośrednictwem sołtysów do Wójta Gminy Morawica określono ilości oraz miejsca występowania takich wyrobów na terenie gminy. Do dnia 31 marca 2004 r. zebrano informacje o ilości i miejscach występowania azbestu na terenie 22 z 24 sołectw istniejących na terenie gminy. W roku bieżącym dokonano aktualizacji przeprowadzonej inwentaryzacji. Ilość wyrobów azbestowych w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych i gospodarczych zwiększyła się o ilość azbestu istniejącą w dwóch wcześniej nie ujętych wsiach (Nida i Drochów Górny). Z informacji przekazanych przez sołtysów wynika, iż na terenie gminy znajduje się ponad 346 tys. m² wyrobów azbestowych. Popularnym eternitem pokrytych jest 1812 budynków mieszkalnych i gospodarczych, a więc ponad połowa gospodarstw z terenu gminy. Zebrane informacje przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Inwentaryzacja azbestu na terenie gminy Morawica (stan na 31.03. 2006 r.)

Lp.	Nazwa sołectwa	Nazwa obiektu	Ilość wyrobów azbestowych w m ²
1.	Zaborze	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	14.696
2.	Chmielowice	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	10.790
3.	Łabędziów	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	13.200
4.	Bieleckie Młyny	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	4.698
5.	Wola Morawicka	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	26.130
6.	Zbrza	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	2.140
7.	Chałupki	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	3720
8.	Kuby Młyny	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	3.348
9.	Drochów Dolny	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	7.798
10.	Lisów	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	16.052
11.	Morawica	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	24.350
12.	Piaseczna Górka	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	3.360
13.	Podwole	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	3.800

Program usuwania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest
z terenu Gminy Morawica

14.	Radomice I	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	12.300
15.	Bilcza	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	32.660
16.	Obice	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	36.875
17.	Dyminy	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	6.320
18.	Kawczyn	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	6.312,65
19.	Brzeziny	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	28.450
20.	Brudzów	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	17.340
21.	Radomice II	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	25.800
22.	Dębska Wola	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	14.145
23.	Drochów Górny	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	6.500
24.	Nida	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	5.200
25.	RAZEM	Budynek mieszkalny/ budynek gospodarczy	346.172,65

VI. Metody realizacji programu.

Program jest elastyczny i otwarty. Tworząc koncepcję programu przyjęto następujące założenia:

1. Uczestnikami programu są mieszkańcy gminy Morawica, a w szczególności właściciele nieruchomości pokrytych wyrobami azbestowymi,
2. Informacja o programie jest ogólnie dostępna,
3. Uczestnictwo w programie jest płatne w zakresie partycypowania w kosztach zabezpieczenia i unieszkodliwienia wyrobów azbestowych z terenu swojej nieruchomości, ale nieobowiązkowe,
4. Uczestnicy i realizatorzy programu będą stale informowani o przebiegu programu.

Metody realizacji programu są następujące:

- ulotki i plakaty o azbecie, jego szkodliwym działaniu i realizacji programu,
- informacje o programie azbestowym w lokalnej prasie „Wiadomości Morawickie”,
- informacje zamieszczane na stronie internetowej gminy,
- informacje zamieszczane na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy,
- informacje przekazywane na zebraniach wiejskich oraz za pośrednictwem sołtysów.

Przy realizacji programu stosowane będą następujące zasady:

1. Odbiór odpadów zawierających azbest będzie następował na pisemny wniosek właściciela nieruchomości znajdujących się w bazie danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest. Wzór wniosku stanowi Załącznik nr 3.
2. Odbiór odpadów będzie realizowanych według kolejności złożonych wniosków i przygotowania odpadów do odbioru.
3. Przy odbiorze odpadów z nieruchomości sporządzony będzie protokół odbioru. Wzór stanowi Załącznik nr 4.

VII. Finansowe aspekty realizacji programu

W programie założono, że usuwanie wyrobów zawierających azbest będzie się odbywać ze wsparciem finansowym Gminy w latach 2006 – 2032. Wsparcie dotyczyć będzie sfinansowania 10 % kosztów: zabezpieczenia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów. Dofinansowanie odbywać się będzie ze środków Gminnego (lub bezpośrednio z budżetu gminy w przypadku braku środków na rachunku funduszu) oraz Powiatowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dla oszacowania prawdopodobnych kosztów przedsięwzięcia, przyjęto następujące, jednostkowe koszty wykonania w/w usług:

Średni koszt metra kwadratowego usuwanych i unieszkodliwianych płyt falistych (eternitu) wynosi ok. 25 zł/m² (brutto).

Przy ustalaniu kosztów oparto się na informacjach pochodzących od firm świadczących usługi w zakresie demontażu pokryć dachowych i transportu odpadów azbestowych, działających na terenie powiatu kieleckiego.

Na terenie gminy Morawica zinwentaryzowano **346.172,65 m²** płyt azbestowych w formie pokryć dachowych. Realizacja programu potrwa do 2032 roku, tj. 26 lat. Oznaczałoby to, że rocznie usuwanych powinno być średnio 13.314,33 m² pokryć dachowych. Średni roczny koszt realizacji programu wynosił będzie wówczas **332.858,3 zł** rocznie, w tym:

- koszt związany z edukacją społeczeństwa promowany przez publikacje prasowe, ulotki, plakaty, ogłoszenia i inne – **praca własna** Referatu Kultury, Sportu, Promocji i Ochrony Środowiska Urzędu Gminy w Morawicy,

- koszt związany z zabezpieczeniem, transportem i unieszkodliwieniem wyrobów azbestowych - **332.858,3 zł**.

Zakłada się, że w pierwszych dwóch latach realizacji zadania tj. w 2007 i 2008 roku do utylizacji oddanych zostanie maksymalnie 4000 m² eternitu rocznie. Roczny koszt wynosić będzie 100.000 zł. Przy założeniu, iż gmina uzyska dofinansowanie z funduszy ochrony środowiska w wysokości 80% oraz 10% wkład własny mieszkańców, budżet gminy w pierwszych dwóch latach realizacji programu dociążony zostanie kwotą 20.000 zł (10.000 zł rocznie).

Założono, że na realizację tego programu gmina będzie pozyskiwać dotację z Wojewódzkiego i Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W pierwszych dwóch latach realizacji zadania dotacja wynosić będzie **160.000 zł** (100.000 zł z Wojewódzkiego Funduszu i 60.000 zł z Powiatowego Funduszu). Jednocześnie w ramach wydatków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2007-2008 zarezerwowana będzie kwota w wysokości **20.000 zł**. Pozostała kwota tj. **20.000 zł** stanowić będzie wkład własny mieszkańców.

Procentowo roczne koszty realizacji programu przedstawiają się następująco:

- 50% tj. 50.000 zł – dotacja z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach,
- 30% tj. 30.000 zł – dotacja z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach,
- 10% tj. 10.000 zł – środki Gminnego Funduszu,
- 10% tj. 10.000zł – wkład własny mieszkańców,

Realizacja zadania będzie możliwa dopiero po uzyskaniu dofinansowania z WFOŚiGW oraz PFOŚiGW w Kielcach. W przypadku uzyskania kwoty mniejszej od wnioskowanej całkowity koszt realizacji zadania (w tym także wkład własny gminy Morawica) w latach 2007-2008 ulegnie proporcjonalnemu zmniejszeniu.

VIII. Harmonogram rzeczowy realizacji zadania

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji	Koszty
1.	Opracowanie Regulaminu dofinansowania działań polegających na usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest z budynków	III kwartał 2006 r.	Praca własna pracowników Urzędu bez celowych nakładów finansowych

2.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest	2006 – 2032	Praca własna pracowników Urzędu bez celowych nakładów finansowych
3.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest	2006 – 2032	Praca własna pracowników Urzędu oraz sołtysów
4.	Odbiór odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych i innych	2007 – 2008	10.000 zł rocznie
5.	Odbiór odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych i innych	2009 – 2032	w miarę środków uchwalonych przez Radę Gminy
6.	Monitoring i ocena realizacji programu	2006 - 2032	Praca własna raz w roku

IX. Realizatorzy programu:

Program realizowany i monitorowany będzie przez pracowników Referatu Kultury, Sportu, Promocji i Ochrony Środowiska Urzędu Gminy w Morawicy przy współpracy z sołtysami i radnymi. Aktywność osób bezpośrednio odpowiedzialnych za realizację programu będzie mieć wpływ na powodzenie programu.

Koordynatorem programu jest Edyta Włodarska – podinspektor ds. ochrony środowiska.

X. Podsumowanie.

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie

i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zaproponowana przez Gminę forma dofinansowania dla właścicieli obiektów i urządzeń zawierających azbest, stawia jako warunek pomocy, spełnienie wszystkich wymogów formalnych dotyczących informowania o tych wyrobach oraz prowadzenia prac przy usuwaniu azbestu. Upowszechnienie programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją usuwaniem azbestu. Przewiduje się, że w następnych latach Gmina będzie otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości azbestu. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z naszego otoczenia, co jest celem programu.

WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH

regulujących postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.

I. Ustawy:

1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tj. Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 z późn. zm.). W przypadku występowania azbestu (Art. 30 ust. 3) właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 w/w artykułu, jeśli ich realizacja m.in. może spowodować zagrożenie bezpieczeństwa ludzi, pogorszenie stanu środowiska bądź pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych.

2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.) zakazuje wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 r., a z dniem 28 marca 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Do wyjątków należy azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr I do ustawy. Wykaz tych wyrobów określa corocznie Minister właściwy do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia. Ustawa reguluje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.) art. 1 ust. 1 ustawy określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. Ustawa określa obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym m.in. odpadów niebezpiecznych, reguluje postępowanie w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania, w tym składowania odpadów, a także wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące składowisk odpadów.

4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. w sprawie zmiany ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 175, poz. 1458).

5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.). ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Reguluje m.in. opracowanie programów ochrony środowiska, prowadzenie państwowego monitoringu środowiska, postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniem i sposób postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, ochronę powierzchni ziemi, przeciwdziałania zanieczyszczeniom w tym: konieczność oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których on się znajduje, konieczność dokumentowania informacji dotyczącej m.in. występowania azbestu.

6. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.) reguluje sposób postępowania oraz obowiązki podmiotów określanych ustawą. Art. 54 ustawy odnosi się do odpowiednich zapisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Ustawa udziela delegacji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, do określenia w drodze rozporządzenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw transportu oraz ministrem właściwym do spraw środowiska - sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

9. Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 72).

II. Rozporządzenia:

1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych.

2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 152, poz. 1736).

3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 161, poz. 1335).

4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości

i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439).

5. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).

6. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649).

7. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).

8. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).

9. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649).

10. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).

WYKAZ PRZEDSIĘBIORCÓW

posiadających pozwolenie na prowadzenie działalności w zakresie wytwarzania odpadów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego na podstawie art.17 ustawy o odpadach (Dz. .U. z 2001r.,nr 62, poz.628 z późn. zm.) – stan na dzień 13.10.2005 r.

Lp.	Nazwa firmy	Nr decyzji	Adres
1.	Zakład Utylizacji Odpadów Przemysłowych	RO.II.7647/12/06	Kraków ul. Mrozowa 9A tel. (012) 684 21 57
2.	ALBEKO	RO.II.7647/9/06	Kotowy gm. Skrwilno tel. (054) 280 02 87
3.	OPTIMA s.c.	RO.II.7647/3/06	Ostrowiec Świętokrzyski ul. Samsonowicza tel. (041) 266 43 25
4.	JUKAM	RO.II.7647/116/05/06	Krościenko ul. Jagiellońska 95 tel. 0508 679 487
5.	MECHATRONIK	RO.II.7647/43/05	Górki Szczukowskie 1, gm. Piekoszów tel. (041) 335 84 04
6.	POLONIKA	RO.II.7647/103/05	Kielce ul. 1 Maja 191 tel. (041) 345 56 40
7.	CHEMPOL		Drabów 8 gm. Tuczępy tel. (015) 86 42 446
8.	BICOSERWIS		Chęciny ul. Partyzantów 6/8 tel. (041) 315 30 20

PROTOKÓŁ ODBIORU

(stwierdzenie usunięcia wyrobów zawierających azbest)

1. Wnioskodawca (właściciel nieruchomości):

.....

/imię i nazwisko/

.....

/adres/

2. Miejsce odbioru odpadów zawierających azbest:

..... nr ew. działki:.....

3. Rodzaj odpadów (płyty faliste/płaskie lub inny odpad zawierający azbest):

.....

4. Ilość usuniętych odpadów (w m²):.....

5. Informacja czy na nieruchomości znajdują się jeszcze wyroby zawierające azbest (jeśli tak podać szacunkowo ilość):.....

6. Oświadczam, że wszystkie dane zawarte w protokole są zgodne z prawdą.

7. Oświadczam, że prace związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest zostały wykonane z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych, a teren został prawidłowo oczyszczony z odpadów azbestowych.

.....

/data i podpis właściciela działki/

.....

/data i podpis przedstawiciela wykonawcy/

Uwagi:

Protokół został sporządzony w dwóch egzemplarzach: jeden dla odbierającego odpady celem przekazania do Urzędu Gminy w Morawicy, drugi dla właściciela nieruchomości.

**WNIOSEK
o odebranie odpadów zawierających azbest**

1. Wnioskodawca (właściciel nieruchomości):

.....

/imię i nazwisko/

.....

/adres, tel. kontaktowy/

2. Miejsce wytworzenia odpadów zawierających azbest:

..... nr ew. działki:.....

3. Rodzaj odpadów (płyty faliste/płaskie lub inny odpad zawierający azbest):

.....

4. Ilość odpadów (w m²):.....

5. Źródło powstania (określić skąd odpad pochodzi – wymiana pokrycia dachowego/elewacji budynku):.....

6. Oświadczam, że wszystkie dane zawarte w protokole są zgodne z prawdą.

.....

/data i podpis właściciela działki/

Uwagi:

1. Wniosek należy złożyć w Sekretariacie Urzędu Gminy w Morawicy, ul. Kielecka 38,
2. Opłata skarbową przy składaniu wniosku w wysokości 5 zł za wniosek+0,50 zł za każdy załącznik do wniosku.